

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Oddział II Informacyjny

Ew/6. № 26036 /II.

DO

7727-21
Pocztą polową 53, dn. 25.VI. 1921 r.

PILNE

WODZA NACZELNEGO/ADJUTANTURA GENERALNA/

Belweder.

Przedkłada się do wiadomości odpis raportu informacyjnego
Attache Wojskowego na Łotwie o sprawach wewnętrznych Łotwy.
1 załącznik.

Za zgodność:

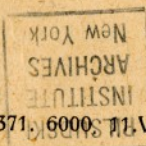
O t r z y m u j a :

Wódz Naczelny/Adjutantura Gen./
Pan Minister Spraw Wojsk.
M.S.Zagr.
Szef Sztabu Gen.
Szef Biura Scisłej Rady Woj"
Pan Min.Strassburger.

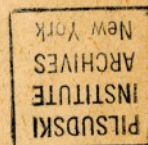
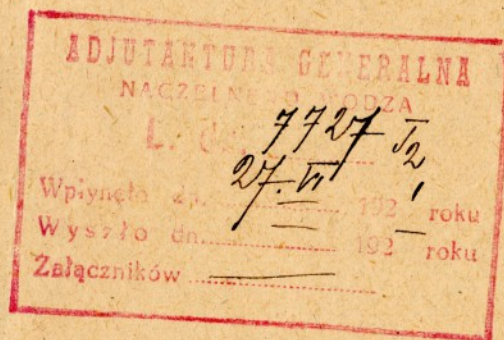
Szef Sztabu Generalnego WP"

S I K O R S K I m.p.

Generał-porucznik.

Zakł. Graf. Nacz. Dow. 2371, 6000, 11 V. 21.

380

Ryga, dn. 14.czerwca 1921.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Do

N.Dow.W.P. /Szt.Gen./

Oddział II.

R a p o r t i n f o r m a c y j n y .Sprawy wewnętrzne.Gabinet Meierowitza.

Meldowany w uprzednim raporcie projekt utworzenia gabinetu z Samuelsem na czele nie doszedł do skutku. W czasie pertraktacji między poszczególnymi grupami politycznymi wyjaśniło się, że kombinacja Samuela, wykluczająca potężną grupę polityczną - związek chłopski, opierając się wzamian na całej soc.-demokracji, musiałaby wprowadzić zbyt wielki zamęt w dotychczasowej polityce Łotwy, w szczególności oddanie portfelu ministra spr.zagranicznych socjaliście Zeelensowi wywołało sprzeciw centrum. i ostrą krytykę związku chłopskiego /patrz zał.Nr.2./. Poza tem gabinet ten skazany był na silną opoźycję i w przyszłości, wobec wielkiej niechęci związku chłopskiego do senatora Samuela. Na posiedzeniu 9.czerwca r.b. przedstawiciele związku chłopskiego, bezpartyjnych, obydwuch partji latgalskich, partji pracy, ludowców i prawicy soc.-demokracji wysunęła i przyjęła została kandydatura Meierowitza. Podczas ostatnich obrad uwidoczniło się dążenie wszystkich partji łotewskich do stworzenia większości bez udziału mniejszości narodowych, które w dotychczasowym rządzie na bieg życia politycznego wywierały siłą presję, w szczególności żydowsko-niemiecki blok.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt wejścia do nowego rządu grupy socjalistów prawych, co w następstwie pociągnąć musi za sobą rozłam partji Łotewska soc.-demokracja posiadać będzie obecnie dwie frakcje w parlamencie: grupę socjalistów prawych ze Skueneksem na czele, liczącą około 20.posłów, która określiła się mianem niezawisłych i przyjmuje udział w rządzie oraz centrum i lewicę /komuniści z Dermanem na czele/ pod przywództwem dotychczasowego lidera - Mendersa.

Nowy gabinet będzie przeto rozporządzał większością od 90-100.głosów przeciwko 50-60.opozycji. W skład jego wejdzie 3. soc.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New YorkPILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

demokratów, 3. ze związku chłopskiego i po l.z pozostałych grup koalicji. W opozycji będą: mniejszości narodowe oraz centrum i lewica socjalistyczna.

Ze względu na to, że gabinet ten rozporządzać będzie zdecydowaną większością w parlamencie, należy się liczyć z tem, ^{że} jego posunięcia polityczne nacechowane będą większą śmiałością, szczególnie w stosunku do mniejszości narodowych, a także w sprawie związku bałtyckiego. Zmiana ministra spraw wewnętrznych, A. Berga spowodowana kategorycznym żądaniem nawet prawicy s.d. może wpłynąć ujemnie na stosunki wewnętrzne Łotwy, gdyż Berg stosował dotychczas bardzo wyraźną przeciwbolszewicką politykę. Wejście prawicy socjalistycznej do gabinetu nie wydaje się zapowiadać niekorzystnie dla Polski ze względu na to, że jej leader Skueneeks jest nam naogół usposobiony przychylnie i stoi na stanowisku związku bałtyckiego przy udziale Polski. Chwila obecna skonsolidowania się partji łotewskich jest bardzo dla nas ważną ze względu na konieczność wszczęcia jaknajenergiczniejszej akcji w celu zbliżenia ~~wykorzystania~~ wykorzystania nieoficjalnego rozłamu s.d. i zbliżenia się do prawicy, z którą współpraca nasza może się stać korzystną. /wydaje mi się ~~że~~ bardzo wskazane nawiązanie kontaktu przez P.P.S. z niezawisłymi socjalistami łotewskimi. //

Stosunki łotewsko-sowieckie.

Okoliczność, że rząd łotewski nie zdecydował się na bardziej stanowcze zareagowanie na fakt zamięszania delegacji bolszewickiej w szerzeniu propagandy na Łotwie, wywołała w kołach delegacji sowieckiej wielkie lekceważenie odporności łotewskiej przeciwko ingerencji bolszewickiej i pociągnęła za sobą kategoryczne żądanie bolszewików wydania 9. komunistów łotewskich, którzy w czasie rozpraw sądowych wyrazili chęć przyjęcia poddaństwa rosyjskiego. Zupełnie nieoczekiwanie dla bolszewików i nie zwracając uwagi na groźby ostatnich, łotysze w noc z 10. na 11. czerwca rozstrzelali 9. wymienionych komunistów, spodziewając się zresztą ostrego targu z Sowdepją. Jednak tym razem okazała się kolejna bezsilność bolszewików, ^{okazała się przy okazji bezsilnością 9. Komunistów Łotewskich} którzy oprócz zapewnienia, że w odwet za wymienionych rozstrzelają 9. obywateli łotewskich oraz zatrzymają przeznaczone do reewakuacji statki łotewskie - nie potrafili ratować swego prestige'u w sposób poważniejszy.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

2. załączniki.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

mjr. p.d. Szt. Gen.

382

Niemiecka polityka na Łotwie.

Zdając sobie doskonale sprawę z tego, że gwałtowny wybuch nienawiści ci Łotyszów do Niemców ^{Łotewskim} pozostawił jeszcze w narodzie poważne i głębokie ślady, politycy niemieccy usiłują działalność swoją na Łotwie bazować przede wszystkim na polityce ekonomicznej. Rozumieją oni dobrze, że prowadzenie kampanji w prasie Rzeszy przeciwko wywłaszczaniu Niemców w bałtyckich, oficjalne popieranie osławionego projektu osadnictwa niemieckiego na Łotwie musi być na najbliższy okres czasu zupełnie zaniechane. W celu ostatecznego uspokojenia Łotyszów, że ze strony Niemców nie może grozić Łotwie jakakolwiek przeciwna jej interesom ekspansja szczególnie jednak mieszanie się do spraw wewnętrznych Łotwy - rząd berliński ani też jego przedstawiciele na Łotwie nie zamierzają przejawiać żadnej bardziej intensywnej oficjalnie akcji.

Natomiast usilną i zorganizowaną kampanję podjąć mają niemieccy przemysłowcy i handlowcy, przy czem Niemcy ożywieni są jaknajlepszymi nadziejami na przyszłość, uważając moment obecny dla swego rozpoczęcia swojej akcji za bardzo odpowiedni w związku z poważnym oziębieniem ^{się} stosunków Łotewsko-angielskich. Ponadto uważają, że skoro konsekwentną polityką uda im się przekonać rząd i naród Łotewski, że im nie ze strony Niemców nie zagraża, że przeciwnie ci ostatni drogą zjednania sobie pierwszej sympatji będą mieli sposobność okazywania Łotwie poparcia przeciwko Anglii, a chwilowo nawet Rosji - społeczeństwo Łotewskie, szczególnie inteligencja chętnie pójdzie za nimi na współpracę na polu ekonomicznym /poważnym ułatwieniem w tym kierunku jest fakt, że prawie każdy Łotysz włada niemieckim językiem/.

Głównymi wytycznymi tej nowej kampanji mają być:

1. Związanie sieci kolejowej Łotewskiej z siecią Prus Wschodnich, co powinno być wykonane możliwie szybko i dokładnie. Pierwszy krok w tym kierunku już został zrobiony przez uruchomienie 15/II.21. bezpośredniego pośpiesznego połączenia kolejowego Ryga-Berlin. Równocześnie z tem zamierzonym jest dołożenie wszelkich starań w celu usunięcia dotychczas istniejących na Łotwie trudności paszportowych i wizowych w komunikacji z Niemcami. W związku z tem powstał projekt wydzierżawienia Łotwie taboru kolejowego.

w celu ożywienia jej wewnętrznego ruchu kolejowego. Cała działalność w tym kierunku streszcza się w konsekwentną dążność do tak dokładnego, gruntownego i wygodnego połączenia obu sieci kolejowych, by handlowiec łotewski poprostu zmuszonym był nabywać towary w Niemczech.

2.- Polityka ekonomiczna, której zadaniem powinno być ^{nawiązanie} ~~być~~ jak naj-
cislejszych węzłów z życiem gospodarczem Łotwy przez utworze-
nie sieci, agentur przemysłowo-handlowych przez współdziała-
nie ze słynnymi biurami ogłoszeniowymi, przez tworzenie bazy
handlowej w Libawie i wiązanie się kapitału niemieckiego z
kapitałem łotewskim.

Ekspert Łotwy stanowią: drzewo, len, siemię lniane. Import - prawie wszystko. Opanować przemysł i handel drzewny zamierzają Niemcy przez wykorzystanie ogromnej niechęci Łotewskich przedsiębiorstw drzewnych do projektu angielskiego, który w dalszym ciągu zamierza eksploatować za pośrednictwem rządu Łotewskiego zmonopolizowane lasy ze szkodą tych przedsiębiorstw, które też rozwinęły bardzo usilną działalność przeciwko eksploatacji angielskiej, natomiast z Niemcami chętnie pójdą za współpracę. Len zamierzają sobie zapewnić przez wykorzystanie tej okoliczności, że fabryki angielskie, skłonne do przerabiania jedynie pierwszego gatunku, dotychczas nie rozkupiły wielkich zapasów ^{len 2 gatunka} zgromadzonych przez Łotewskich przedsiębiorców w Anglii oczywiście z wielką szkodą dla ostatnich; Niemcy skłaniają się do zażyczenia tego lenu pod warunkiem, że otrzymywaliby na przyszłość wszystkie jego gatunki, a przede wszystkim uzyskaliby prawo wywozu do Łotwy wyrobów lnianych niższego gatunku. Zdają sobie przytem sprawę, że bardzo poważnego mają współzawodnika w Łódzkim przemyśle, który już zdołał uczynić pierwsze kroki w kierunku pozyskania rynku Łotewskiego. Uważają jednak, że wobec braku połączenia kolejowego na Wilno wyroby Łódzkie, transportowane via Gdańsk-Libawę z dwukrotnym przeładowaniem, nie będą w stanie wytrzymać niemieckiej konkurencji.

Dopiero po zakończeniu tej pierwszej fazy związania życia łotewskie-
go gospodarczo z życiem niemieckim mogłaby być rozpoczęta druga faza
naturalnego osadnictwa niemieckiego na Łotwie, a w związku z tem wywie-
szenie poważniejszych wpływów politycznych.

Wyjatek z artykułu organu rządowego "Brihwa Seme" z 7/VII.1921. w sprawie projektowanego powierzenia teki ministra spraw zagranicznych w niedoszłym do skutku gabinecie Samuelisa - esdekowi Zeelensowi.

"... A jeśli teraz krąży lista nowego gabinetu z Zeelensem, jako ministrem spraw zagranicznych, to oprócz szeregu innych zarzutów przeciwko tej socjalistycznej kandydaturze, koniecznem jest przyjęcie pod uwagę szczególnego stosunku tego historycznego polityka do pewnych państw. Jeżeli Samuelis mianowałby Zeelensa kierownikiem spraw zagranicznych, fakt ten byłby w pierwszym rządzie wyzwaniem dla Polski. Czyżmy możemy pozwolić sobie na tak prowokacyjne postępowanie w stosunku do tego państwa, które wojskami swemi pomogło nam oswobodzić Łatgalję? I czyż nie rujnują łatgalczyki, podtrzymując taką kombinację, wszystkiego tego, co osiągnięte zostało do chwili obecnej przez naszą politykę zewnętrzną.

Pomijamy już to, że Zeelens, jako członek soc.-demokratycznego centrum, podtrzymuje Buschewitza & Co. w jego handlowych sprawach z Rosją, skierowanego do ekonomicznego podporządkowania Łotwy Rosji, podkreślając natomiast, że Zeelens stale występował przeciwko zbliżeniu się z Francją i upatrywał w dobrych stosunkach Łotwy z Francją tylko "wrangeljady". -

